

Jerzy Pyrgała

Bogucin, gm. Raciąż, woj. ciechanowskie

Informator Archeologiczny : badania 18, 92-93

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

c/ elementy osadnictwa ludności kultury okresu wczesnego średniowiecza - X-XI w.; natrafiono na kilkanaście tylko fragmentów naczyń glinianych w warstwie humusowej.

Dokumentacja i materiały znajdują się w Instytucie Prah, storii UAM w Poznaniu.

Badania będą kontynuowane.

BISKUPICE, gm. Brwinów
woj. warszawskie
Stanowisko 1

Muzeum Starożytnego Hutnictwa
Mazowieckiego
w Pruszkowie

Badania prowadził mgr Stefan Woyda i mgr Dorota Rudnicka. Finansował Muzeum w Pruszkowie i Stołeczna Pracownia Dokumentacji Dobrej Kultury. Dziewiąty sezon badań. Osada hutnicza późnolatańska-rzymska.

Badaniami objęto dość nisko położoną partię osady, sąsiadującą z tarasem zalewowym. Rozkopano powierzchnię 1,220 m², odkrywając niemal wyłącznie ślady działalności produkcyjnej m.in. 280 pieców hutniczych, piec wapienniczy, liczne jałny powstałe w wyniku eksploatacji pokładów gliny.

Podobnie jak w latach ubiegłych, niechętny materiał ceramiczny odkrywany w tej części osady wskazuje na to, iż wiąże się ona z ostatnią fazą istnienia osiedla produkcyjnego /B₂, C₁/.

BŁOTNICA STRZELECKA, gm. Strzelce Opolskie
woj. opolskie
Stanowisko A

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Opolu

Badania prowadziła Sylwia Wuszkau. Finansował WKZ w Opolu. Siódmy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe: cmentarzysko kultury lużyckiej z okresu halsztackiego; osada produkcyjna z okresu wpływów rzymskich /faza CI/ i osada z okresu średniowiecznego.

Wykop o powierzchni 115 m² założono przy krawędzi zwirowni. Odsłonięto i wyeksploatowano 17 obiektów, wśród których wyróżniono 4 nielancerze kultury przeworskiej, 1 obiekt gospodarczy zawierający w swym wypełnisku ułamki naczyń z okresu wpływów rzymskich i średniowiecza, 8 śladów po słupach i 6 obiektów o nieustalonej funkcji i chronologii. Wszystkie obiekty zalegały bardzo płytko, tuż pod warstwą orną o grubości do 30 cm, w piasku i żwirze. Ich górne partie zniszczone zostały w trakcie wieloletniej orki.

Na osuniętej skarpie zwirowni, zebrano ułamki naczyń i przepalone kości, stanowiące szczątki zniszczonego grobu ciałopalnego kultury lużyckiej z okresu halsztackiego.

Ponadto na uwagę zasługuje fakt znalezienia, podczas zdejmowania warstwy ornej, na głębokości około 18-20 cm, luźno zalegającej monety srebrnej - grosza cesarza Leopolda I Habsburga, pochodzącego z mennicy w Brzegu, a będącego w obiegu w latach 1693-98.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Biurze Dokumentacji Zabytków w Opolu. Zostaną przekazane do Muzeum Śląska Opolskiego.

Badania będą kontynuowane w miarę eksploatacji zwirowni.

BOGUCIN, gm. Ractąż
woj. ciechanowskie

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Epoki Metali
Pracownia Pradziejów Warszawy

Badania prowadził dr Jerzy Pyrgała. Finansował WKZ w Ciechanowie. Trzeci sezon badań. Kurhany z późnego okresu rzymskiego.

Prace wykopaliskowe w Bogucinie były kontynuacją prac ubiegłorocznych, w których to przebadano wschodnią część nasypu kamiennego, zlokalizowanego na terenie gruntów Witolda Konopki /patrz: Informator 1983/.

Przystąpiono do eksploracji drugiej /zachodniej/ części nasypu. Jego wierzchnią warstwę stanowiły luźno narzucone kamienie różnego kalibru, tworzące bezładną i chaotyczną strukturę tej warstwy, poprzezczona także korzeniami.

Pod warstwą narzuconych kamieni zalegała dalsza część warstwy kulturowej, którą stanowił zwarty bruk kamienny. Odsłonięto cały jego zarys. Była to konstrukcja o kształcie wydłużonego czworoboku, zbudowana na osi północ-południe i rozmiarach 15-3 do 4 m. Cały bruk ułożony został z kamieni średniego i dużego

kalibru, dość do siebie dopasowanych. Krawędzie tej konstrukcji noszą ślady ubytków masy kamiennej, powstałych prawdopodobnie z powodu jej wyorania w trakcie intensywnej, wieloletniej uprawy pola.

Wewnątrz bruku odkryto trzy konstrukcje, wyraźnie wyodrębniające się w nim układem wielkich głazów. Były to owalne kręgi, zbudowane z wielkich kamieni, ustawionych najczęściej pionowo i tworzących w obrębie bruku wyraźne zarysy. Konstrukcje te wzniesiono ściśle na linii N-S. Łączyły się one w jeden kompleks widoczny w płaszczyźnie bruku. Sposób ich ułożenia wyklucza wszelką przypadkowość. Dobór głazów o specyficznych kształtach umożliwiał stawianie ich w pionie i dopasowywanie do siebie. Wystąpiły też przypadki umacniania i wypełniania szczelin w ścianach kręgów płasko łupanymi kamieniami. Zaobserwowano także umacnianie dolnych partii wielkich, pionowo posadowionych głazów, drobniejszymi kamieniami.

Skonstruowane w ten sposób w obrębie bruku trzy kręgi kamienne tworzyły zarysy o wewnętrznych rozmiarach 2-1, 5 m. Kręgi te leżały na samym spągu podglebia i warstwy kulturowej, a nawet niektóre głazy były wgłębiane w całość. Spód/dno/ kręgów wykładano płaskimi, pasowanymi do siebie, kamieniami. W trakcie eksploracji stwierdzono, że wnętrza kręgów wypełniały kamienie drobniejsze. Trudno w chwili obecnej ustalić czy kręgi tuż po wybudowaniu przykryto brukiem, czy też zostały zasypane kamieniami po całkowitym opuszczeniu miejsca ich wzniesienia przez budowniczych tego obiektu.

Bruk otaczający kręgi był jednowarstwowy, zwarty w partii centralnej, nieco luźniejszy przy krawędziach. Nad brukiem, w zwalisku chaotycznie rzuconych kamieni znaleziono kilka bardzo drobnych ułamków naczyń, charakterystycznych dla ceramiki nowożytej oraz kilka częściowo skorodowanych fragmentów, trudnych dla bliższej identyfikacji, przedmiotów metalowych.

W warstwie kulturowej, a więc w bruku, w kręgach, jak też w warstwie pod brukiem i pod kręgami nie znaleziono żadnych zabytków ruchomych, polepy, węgli drzewnych, popiołu bądź innych śladów tego typu.

Obiekt został jednak bez wszelkiej wątpliwości zbudowany celowo. Jego rozmiary, wielkość i ilość materiału kamiennego, zużytego do jego wzniesienia, konstrukcja, jak też lokalizacja wg osi N-S, świadczą o określonej koncepcji i dużym wysiłku budowniczych w realizacji ich zamierzenia. Zbadany obiekt, jak też i inne podobne wyglądem zewnętrznym z najbliższej okolicy, znajduje się na zachodnim zapleczu dwóch rozległych, niestety kompletnie już zrujnowanych i zniszczonych, cmentarzyisk kurhanowych kultury wielbarskiej/badanych w 1966 i 1982 r. / . Należy więc mniemać, iż odkryty i zbadany w latach 1983-84 ww. obiekt może być związany chronologicznie, kulturowo i funkcjonalnie z powyższymi cmentarzyskami i kulturą wielbarską. W chwili obecnej jest to zjawisko archeologicznie jednostkowe, nie mające analogii w Polsce. Odpowiedzi należy szukać w dalszych badaniach podobnych nasypów i kopców czy kurhanów, występujących w Bogucinie, jak też w znacznej ilości w sąsiednich miejscowościach. Badania takie są planowane przy współpracy z WKZ w Ciechanowie.

BRZEZCE, gm. Stężyca
woj. lubelskie

Archeologiczny Ośrodek
Badawczo-Archeologiczny
w Lublinie

Badania prowadził mgr Andrzej Kutylowski. Finansowało Biuro Dokumentacji Zabytków w Lublinie. Pierwszy sezon badań. Zniszczone cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich.

Ratownicze kilkudniowe badania podjęto przy okazji prac wykopaliskowych w sąsiedniej wsi - Pawłowice na skutek przypadkowego odkrycia popielnicy z zawartością przepalonych kości. Teren o powierzchni ok. 4 ha dookoła całkowicie zniszczony w latach poprzednich przez wybieranie piasku. Część, jak się wydaje, najmniej naruszona porośnięta jest młodym lasem.

Badania nie przewiduje się.

BUDY ŁANCUCKIE, gm. Białobrzegi
woj. rzeszowski
Stanowisko 5

Muzeum Okręgowe
w Rzeszowie

Badania prowadził mgr mgr Joanna Podgórska-Czopek i Sylwester Czopek. Finansowało Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Pierwszy sezon badań. Osada z okresu wpływów rzymskich.

Stanowisko odkryto w 1981 roku i już wtedy było w większej części zniszczone przez wybieranie piasku. Jest ono położone na wysokiej wydmie piaszczystej na terenie nadzalewowej Wisłoka /ok. 1,2 km/. Około 1,5 km na północny zachód od niego znajduje się znane cmentarzysko kultury przeworskiej.

Badania miały charakter ratowniczy. Objęły one 32,5 m² stanowiska w części najbardziej narażonej na zniszczenie. Stwierdzono następujący układ stratygrafii stanowiska: 1/bumus, 2/ warstwa piaszczystego nadkładu ponad warstwą kulturową /miąższość do 0,4 m/, 3/ warstwa kulturowa sensu stricto z polepą, ceramiką, 4/ piasek calcowy.

Odkryto i wyeksplorowano 7 obiektów trudnych do interpretacji /małe wymiary, mała głębokość/. Materiał ruchomy z warstwy i obiektów jest dość jednolity kulturowo i chronologicznie - kultura przeworska z okresu wpływów rzymskich /brak podstaw do jej uściślenia/. Na wyróżnienie zasługuje naczynko miniaturowe oraz fragment zapinki żelaznej /typ niemożliwy do ustalenia/.

Materiał i dokumentację złożono w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.
Nie planuje się kontynuacji badań.